

ליקוטי מוהר"ן בפרשה - 213

פרשת בא - ה'תשפ"ה / מאת הרה"ג אליהו עטיה שליט"א

לקבלת השיעור במייל:
6537488@gmail.com

ליקוטי מוהר"ן תורה קל"ה כח ארץ ישראל

המצוה הראשונה לישראל ולאדם הראשון – קידוש החדוש / 'מיעוט הלבנה' / לעתיד יהיו שני מלכים בכתר אחד / מה טעם לא התחילה התורה בחודש הזה לכם / יום טוב נקבע ע"י הצדיקים שבת קבועה ועומדת / אתם - אפילו שוגגין, אתם - אפילו מזידין, אתם - אפילו מוטעין / מוחין דאבא ומוחין דאימא / ההבדל בין קדושה לטהרה / הבדל בין שבת ליום טוב בין קדושה לטהרה / 'כלת כתיב' / היות שראש חודש הוא אפילו עם טעינו לכן הוא מכפר / הביאור למה לא מתרצים שהתורה התחילה מענין שבת / הטעם שנקבע ראש השנה בראש חודש / טעם נוסף למה ראש חודש חל אפילו בטעות / המקור שימים טובים הם ימי תשובה / תחילת הכל – הזכות שלנו על ארץ ישראל / העם היושב בה – נשוא עון / זהירות מהוצאת דיבת הארץ רעה / 'וישראל' - להתהפך למהות ארץ ישראל / בארץ ישראל – מקבלים מתנות רק בגלל שה' הוצה / לשמור ולהזהר שלא תקיא הארץ / ארץ ישראל – ארץ של הרצון של ה' / בעוונות נותנים לסטרא אחרא יניקה ממלכות דקדושה / הטענה על אדם הראשון שהיה כפוי טובה / ע"י שמעלים את המלכות דקדושה מביניהם ניצלים מכל הצרות / עכשיו כל ההתחלות מפורים / קוץ ד' דקדושה, זונב ד' דעמלק / אברהם נלחם בד' המלכים בכח קדושת ארץ ישראל שהייתה לו / מלחמת יהושע בעמלק / מלחמת שאול בעמלק / מלחמת מרדכי ואסתר בעמלק / מה עושה 'שדה העמלק' במלחמת ד' המלכים / עיקר מלחמת המלכים היתה כנגד אברהם / ד' המלכים נלחמו נגד מלכות דקדושה / שמואל שייסף את אגג וכתבו לארבע / וישסף – שבועות סוכות פסח / ע"י קבלת פני רבו – מקבל בחינת יו"ט, ומעלה מלכות דקדושה / בספר של החכם מצויירת ונרשמת דמות החכם / ע"י שהולכים לציון הקדוש מקבלים את פניו / 'והוכן בְּחֶסֶד פֶּסַח' / כנגד ארבע בנים דיברה תורה / ארבע מלכויות דארבע עולמות כנגד ד' בנים / מעלת יצחק אבינו

השיעור לרפואה שלימה של שרון בן נעמי נעמי 'אל נא רפא נא לי' ולעילוי נשמת אולגה (חולה) בת סימי ומאיר זכרונה לברכה

המצוה הראשונה לישראל ולאדם הראשון – קידוש החדוש

א. פרשת בא מסיימת את ג' המכות האחרונות: ארבה, חושך, בכורות, ובה מתחילים לדבר על גאולת מצרים. המצוה הראשונה שעם ישראל מקבלים היא מצות קידוש החדוש – "החדש הזה לכם ראש חֲדָשִׁים ראשון הוא לכם לְחֹדְשֵׁי הַשָּׁנָה" (שמות יב, ב). הסברנו שזו היתה גם המצוה הראשונה שקיים אדם הראשון, כמובא בכתבי האריז"ל. למדנו בדף היומי בסנהדרין (דף לה:) בענין אדם הראשון: "א"ר יוחנן בר חנינא: שתיים עשרה שעות הוי היום, ושם נזכר רק שקרא שמות בשעה ששית, אבל האריז"ל מגלה לנו שבאותו זמן גם קידש את חודש תשרי.

'מיעוט הלבנה'

ב. וזה היה התיקון הראשון שעשה אדם הראשון ל'מיעוט הלבנה' שנעשה יומיים קודם ביום רביעי, כשנבראו המאורות. כתוב (בראשית א, טו): "וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת שְׁנֵי הַמְּאֹרֹת הַגְּדֹלִים אֶת הַמְּאֹרֹת הַקְּטָן לְמַמְשֶׁלֶת הַיּוֹם וְאֶת הַמְּאֹרֹת הַקְּטָן לְמַמְשֶׁלֶת הַלַּיְלָה", ושואלת הגמ' (חולין ס:), למה בתחילה כתוב: "שני המאורות הגדולים, ואחר כך 'את המאור הגדול' זאת המאור הקטון. אלא, שבהתחלה השמש והירח נבראו שווים בגדלם, והלבנה קטרה ואמרה: 'אי אפשר לשני מלכים בכתר אחד'. ואמר הקב"ה ללבנה: 'לכי ומעטי את עצמך'."

לעתיד יהיו שני מלכים בכתר אחד

ג. מסביר האר"י, שמהענין מיעוט של הלבנה, ממנו נמשך כל כח התחזקות הסטרא אחרא בעולם, ולכן המצוה הראשונה שאדם הראשון עושה – זה לקדש את הלבנה, וע"י קידוש הלבנה הוא מתחיל את התיקון שלה. כתוב (ישעיה ל, כו): "וְהָיָה אֹרֶךְ הַלְּבָנָה כְּאֹרֶךְ הַחֲמָה וְאֹרֶךְ הַחֲמָה יִהְיֶה שְׁבַעֲתַיִם כְּאֹרֶךְ שְׁבַעֲתַיִם הַיָּמִים", מסביר האר"י ז"ל, שלעתיד לבוא יתבטל 'מיעוט הלבנה', ותחזור המציאות של שני מלכים בכתר אחד – בלי קטרוג. ואדם הראשון התחיל בתיקון הזה ע"י שקידש את הלבנה, רק היות שהוא חטא בעץ הדעת, ממילא חזר הקלוקל, ועכשיו כשישראל נעשים לעם

חוזר שוב האפשרות לתקן את 'מיעוט הלבנה' ולכן המצוה הראשונה שניתנת לעם ישראל הוא קידוש החדוש ועיבור השנה.

מה טעם לא התחילה התורה בחודש הזה לכם

ד. ידועים דברי רש"י הראשון בתורה: אמר ר' יצחק לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מ'החדש הזה לכם', שהיא מצוה ראשונה שנצטוו ישראל. ומה טעם פתח בבראשית? משום (תהלים קיא, ו) "כִּפְחַ מְעַשְׂוֵי הַגִּיד לְעַמּוֹ לְתַתּ לָהֶם נִחְלַת גּוֹיִם וְכוּ'", ע"כ. ולכאורה קשה, כי ודאי שיש ענין להתחיל את התורה בבראשית, בגלל מצות שבת, שהיא המצוה החביבה על השם יתברך, ויום השבת נזכר במעשה הבריאה, וצריך להתחיל בששת ימי הבריאה, כדי להסביר מה זה שבת.

יום טוב נקבע ע"י הצדיקים שבת קבועה ועומדת

ה. רבינו אומר (תורה קל"ה) שכל קדושת יום טוב תלויה בצדיקים, כי הצדיקים הם המקדשים את היום טוב. וכמו שדורשת הגמרא (ראש השנה כה.) בפסוק (ויקרא כג, ד) "אֱלֹהֵי מוֹעֲדֵי ה' מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ יִשְׁרָאֵל וְאֵשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם" – 'אל תקרי אותם אלא אתם', כי מי שקובע את המועדים – הם הסנהדרין, ויוצא שקדושת ראש חודש, וממילא קדושת יו"ט והמועדים תלויה בצדיקים. לעומת זאת, שבת היא קבועה וקיימת, ולא תלויה בשום דבר, שהרי כל שבעה ימים יש לנו שבת קודש, וזה לא משתנה לעולם, משבת בראשית ועד היום. מה שאין כן בראש חודש ויום טוב, שתלויה בחכמים שיקבעו את ראש חודש, וע"י זה יקבעו את הימים טובים.

אתם - אפילו שוגגין, אתם - אפילו מזידין, אתם - אפילו מוטעין

ו. רואים כאן חידוש גדול מאוד: הגמרא אומרת שם: הרי הוא אומר אתם, אתם, אתם שלש פעמים, 'אתם - אפילו שוגגין, אתם - אפילו מזידין, אתם - אפילו מוטעין'. ומסופר שם בגמרא: שבאו עדים והעידו בפני רבן גמליאל שראו את הלבנה, ורבי יהושע היה לו חשבון שעדותם היתה שקר, וממילא מה שרבן גמליאל קבע את ראש השנה לפי עדותם זה היה טעות, ויוצא לר' יהושע לפי החשבון שלו שיום כיפור יצא ביום אחר, וכתוב שרבן גמליאל גזר עליו 'תבוא אלי במקלך ביום הכיפורים שחל להיות בחשבונך' – כלומר שאני גוזר עליך לחלל את יום כיפור שיצא לפי החישוב שלך. רבי יהושע יצא ממנו מיצר. ראה אותו רבי עקיבא אמר לו: 'יש לי ללמד זכות שכל מה שעשה רבן גמליאל עשוי, ואמר לו את הדרשה הנ"ל ד"אתם" וכו'. כלומר, הכוח לקבוע את יום טוב, תלוי רק בבית הדין, ובנשיא ישראל שהם בצדיקים, גם אם זה בטעות.

מוחין דאבא ומוחין דאימא

ז. זו נקודה מאוד חשובה, שהיא נקודת ההבדל בין שבת לבין יום טוב. ונבאר את הענין האריז"ל אומר ששבת היא בבחינת 'מוחין דאבא' – ספירת חכמה, שיש יש בה ענין של שלמות. לעומת זאת, יום טוב זה בבחינת: 'מוחין דאימא', ששם יש בחינת 'דינין מתערין מינה' – כמובא בזהר (פ' ויצא דף קנא.) שספירת הבינה ממנה משתלשלים הדינים והגבורות, וכיוון שממנה יש בסוף שורש גם לרע, ממילא גם התשובה שייכת לבינה.

ההבדל בין קדושה לטהרה

פשוטה, שמתחילים את התורה מ'בראשית' – כדי להודיע את מצות שבת, ולכן מתחילים דוקא עם שבת. אלא שאף ששבת גבוהה יותר עם כל זה בשבילנו ענין התשובה של המועדים הוא גבוה יותר, ולכן חביבים עלינו המועדים יותר. שבת היא קדושה והשי"ת מקדש אותה, אבל היא שייכת יותר לקדושים שלא טעמו טעם חטא, אבל אנחנו צריכים את הטהרה של ראש חודש ויום טוב, שהם ימי כפרה לכל תולדותם. ולכן השאלה במקומה שהיה ראוי להתחיל את התורה מ'החודש הזה לכם' – שהוא זמן כפרה לכולם.

הטעם שנקבע ראש השנה בראש חודש

יג. רבינו אומר בליקוטי מוהר"ן (תורה א' תניינא אות י"ד), וז"ל: אָנוּ רוֹאִין רְחֻמָּנוּתוֹ בְּמָה שֶׁקָּבַע לָנוּ רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁהוּא יוֹם הַדִּין – בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ, כִּי זֶה הוּא חֹסֵד גָּדוֹל, כִּי אֵיךְ הֵינּוּ מְרִימִין פָּנֵינוּ לְבִקֵּשׁ כְּפָרָה מֵאֵתוֹ יְתַבָּרֵךְ, עַל כֵּן עָשָׂה עִמָּנוּ חֹסֵד וְקָבַע יוֹם הַדִּין רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ, שְׂאֵז כְּבִיכּוֹל הוּא יְתַבָּרֵךְ בְּעִצְמוֹ מִבִּקֵּשׁ כְּפָרָה, בְּבַחֲנֵינָה 'הִבְיֵאוּ עָלַי כְּפָרָה', הַנֶּאֱמָר בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ, כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ רְבוּתֵינוּ וְזָכוּנוֹם לְבִרְכָה בַחֲלוּיֵן דָּף ס: ושבועות ט.). וְעַל כֵּן אֵין לָנוּ בּוֹשָׁה בְּיוֹם הַדִּין לְבִקֵּשׁ כְּפָרָה, מֵאַחַר שֶׁהוּא יְתַבָּרֵךְ בְּעִצְמוֹ מִבִּקֵּשׁ אֵז כְּפָרָה, עַכ"ל. והרי שכל כח הכפרה של ראש השנה, היא מכח שהוא חל ביום ראש חודש, בזמן שכביכול ה' מבקש כפרה על כביכול טעות של 'מיעוט הלבנה'.

טעם נוסף למה ראש חודש חל אפילו בטעות

יד. וזה בעצמו טעם נוסף מדוע ראש חודש נקבע אפילו אם אנחנו טועים, כי ענין ראש חודש הוא דבר שהקב"ה כביכול טעה בו – שמיטע את הלבנה, ולכן גם עם ישראל יכולים לקדש את החודש ואפילו בטעות. ואדרבא זה לפעמים מכוון בדוקא לקדשו שלא בזמנו – כביכול בטעות, היו הרבה פעמים שבית הדין לא רצו שיחול ראש חודש ביום מסוים בגלל איזו סיבה, כגון כדי שלא יצא יום כיפור ביום ראשון וכו'. ומה היו עושים? היו מאיימים על העדים, ומפחידים אותם עד שמבלבלים אותם לגמרי, אע"פ שבאמת בית הדין ידעו שהעדים צודקים, ובכל זאת לפעמים הם גורמים להם שלא יעידו. ואפילו שראש חודש חל באמת ביום שונה, לבית הדין יש את החשבון שלנו.

המקור שימים טובים הם ימי תשובה

טו. ומכח שראש חודש נקבע ע"י הצדיקים, לא רק ראש השנה הוא יום תשובה וכפרה, אלא כל הג' המועדים פסח שבועות וסוכות שהם ימים טובים, הם ימי דין ותשובה, וממילא גם כפרה, כמו שאומר רבינו בליקוטי מוהר"ן (תורה קל"ה), וז"ל: כְּתוּב (שמואל ב' יא, א) "וַיְהִי לְעֵת תְּשׁוּבַת הַשָּׁנָה לְעֵת צֵאת הַמַּלְאָכִים", פְּרוּשׁ יוֹם טוֹב נִקְרָא 'תְּשׁוּבַת הַשָּׁנָה', כִּי כָּל הַיָּמִים טוֹבִים הֵם יְמֵי דִין, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (ראש השנה טו.) 'בְּאַרְבַּעַת פְּרָקִים הָעוֹלָם נִדוּן, בְּפֶסַח וְכוּ', וְצָרִיךְ לְשׁוּבַת שָׁנָה, עַכ"ל.

תחילת הכל – הזכות שלנו על ארץ ישראל

טז. ולפי זה נבאר גם את תשובה רש"י שהטעם שלא התחילה התורה בחודש הזה לכם: משום (תהלים קיא, ו) "בַּחַ מַעֲשָׂיו הִגִּיד לְעַמּוֹ לְעֵת לָהֵם נַחֲלַת גּוֹיִם", שאם יאמרו לכם אומות העולם לסטים אתם, שגזלתם ארץ ז' עממין תאמרו להם: 'כל העולם כולו של הקב"ה, ברצונו נתנה לכם, וברצונו נטלה מכם ונתנה לנו', ע"כ.

ח. רבינו מסביר בליקוטי מוהר"ן (תורה נ"א) את ההבדל בין קדושה לטהרה, קדושה היא חכמה – 'אבא', וטהרה היא בבונה – 'אימא', וההבדל ביניהם הוא גדול מאוד. קדושה זה מציאות בפני עצמה, ואינה תלויה בשום דבר. לעומת זאת המושג טהרה, אינו דבר בפני עצמו, הוא שייך רק כשיש מציאות של טומאה, אבל אם לא היה טומאה בעולם לא היה צריך טהרה, כל ענין 'טהרה' – בא בגלל שיש טומאה, ואז צריך להיטהר. ולכאורה יוצא, שהטהרה שהיא בבונה היא פחותה מ'קדושה' שב'חכמה'.

הבדל בין שבת ליום טוב בין קדושה לטהרה

ט. ובעומק זה גם ההבדל בין שבת ליום טוב, שבת היא קדושה, היא עומדת בפני עצמה, שבת לא באה לכפר על חטאים, אמנם יש בחינת 'תשובה של שבת' (ע' ליקוטי מוהר"ן תורה ו' ותורה ע"ט), אבל זו תשובה גבוהה, תשובה על השגות, לא תשובה על חטאים. אולם ראשי חודשים וימים טובים הם בחינה של 'טהרה', בבחינת (ראש השנה ט:): 'אמר רבי יצחק: חייב אדם לטהר את עצמו ברגל'. כי הם ימי תשובה – כמו שנבאר, ותשובה היא על חטא. אבל שבת, הוא לא יום של תשובה כפרה.

'בלת כתיב'

י. רבינו אומר בליקוטי מוהר"ן (תורה קנ"א) שמה שכתוב "ראשי חודשים לעמך נתת זמן כפרה לכל תולדותם", ראש חודש הוא זמן כפרה לישראל. ורבינו אומר שכתוב "וַיְהִי בְיוֹם כָּלֵת מִשֶּׁה לְהַקִּים אֶת הַמִּשְׁכָּן" ופירש"י 'בלת כתיב' (אמנם בחומשים שלנו כתוב כלות מלא, מ"מ אצל חז"ל היה כתוב חסר), כל"ת – ראשי תיבות: 'בְּפֶרָה לְכָל תּוֹלְדוֹתֵם' (מסוף ר"ח), ולכן דוקא בראשי חודשים וביום טוב שייך כפרה ותשובה.

היות שראש חודש הוא אפילו עם טעינו לכן הוא מכפר

יא. ובוזה נבין דבר נפלא מה שדורשת הגמרא: 'אתם – אפילו שוגגין, אתם – אפילו מזידין, אתם – אפילו מוטעין'. כל היסוד של מצות קידוש החודש וממילא יום טוב הבא מכוחו, הוא אפילו אם בית דין טעו, ולמה? כי הנקודה של ראש חודש באה ללמד על תשובה וכפרה, אם טעיית ונכשלת ונפלת, ראש חודש בא לעזור לך, כי ראש חודש זו המציאות של הקביעות שלו, היא תלויה בחכמי ישראל גם אם הם טעו, ולכן זה יום שמכפר על טעויות.

אבל שבת קודש – גבוהה מזה, היא קבועה ועומדת, היא לא תלויה בנו, היא תלויה רק בהקב"ה שמקדש את השבת. וכמו שאומרים בתפילה ובקידוש: "ברוך אתה ה' מקדש השבת". ולכן שבת לא יכולה להיות להוות לנו כפרה, היא לא יכולה לבוא בטעות, ולכן היא אינה יכולה לכפר על טעות. לעומת זאת, במועדים מברכים בתפילה ובקידוש: "ברוך אתה ה' מקדש ישראל והזמנים" – וכן בראש חודש מברכים במוסף: "מקדש ישראל וראשי חודשים" – הקב"ה מקדש את עם ישראל, והם מקדשים את ראש חודש, ולפי קביעות החודש הם מקדשים גם את המועדים הקדושים.

הביאור למה לא מתרצים שהתורה התחילה מענין שבת

יב. ולפי זה נבין, השאלה שמביא רש"י הראשון: 'לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מ'החדש הזה לכם'? שהיא מצוה ראשונה שנצטוו ישראל, כי עיקר התורה אינה אלא למצוותיה. ורבי יצחק עונה שזה בגלל אומות העולם וכו'. ושאלנו הרי התשובה לכאורה

עצומה על יהודי שבחוץ לארץ, כי זוכים כאן לקדושת ארץ ישראל וכו'. וזה חכמת ארץ ישראל, וכמו שאמרו חז"ל (ב"ב קנח): 'אוריא דארץ ישראל מחכים'. ואמרו במדרש (ויקרא רבה יג, ה) 'אין תורה אלא בתורת ארץ ישראל', והיא הארץ שעליה נאמר (דברים יא, יב): "אַרְץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ דָרַשׁ אֶתְּהָ תַמְיֵד עֵינֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בָּהּ מִרְשֵׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרֵית שָׁנָה".

בארץ ישראל מקבלים מתנות רק בגלל שה' רוצה

כ. וכעת נאמר חידוש גדול, ארץ ישראל היא בחינת 'שברצונו נטלה מכס ונתנה לנו' – היא בחינה של הרצון של ה' יתברך. כשמדברים על ימים טובים שהם בחינת ימי תשובה, אז יש תנאים לתשובה, אבל ארץ ישראל זה משהו אחר, ארץ ישראל זה הרצון של הקב"ה, ואם הקב"ה רוצה, לא משנה מה המציאות שלנו, אם אנחנו צדיקים ומגיע לנו או לא, אלא זה רצונו של השי"ת.

רבותיי, היום זה דבר פלאי. אנחנו נמצאים כאן בארץ ישראל, ואמנם היו לנו זמנים הרבה יותר טובים (בלשון המעטה) לאורך ההיסטוריה מבחינת 'ידישקייט' (יהדות וצדקות), ובכל אופן כזו הארת הפנים, שהקב"ה מאיר לכל יושבי ארץ ישראל, כל הניסים והנפלאות שרואים ושומעים כל יום בארץ שלנו, אין לזה שום הסבר. אנו מודים לה' בשלושת התפילות (בברכת מודים): "וְעַל נְסִיךְ שְׁבָבֶל יוֹם עֶמְבֹּנוּ, וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שְׁבָבֶל עֵת, עֶרֶב וּבֹקֶר וְצַהֲרַיִם. הַטּוֹב, כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ, הַמְרַחֵם, כִּי לֹא תָמוּ חֲסָדֶיךָ". וכל זה רק בגלל שכך ה' רוצה, לא בגלל שאנחנו ראויים לכאלה ניסים.

לשמור ולהיזהר שלא תקיא הארץ

כא. רק שבארץ ישראל צריך להיזהר מאוד שלא לעבור על קו אדום של איסור ע"ז ועריות ח"ו, כמו שכתוב אחרי פרשת עריות (ויקרא כ, כב): "וּשְׁמַרְתֶּם אֶת כָּל חֻקֵּי וְאֶת כָּל מִשְׁפָּטֵי וְעִשְׂתֶּם אֹתָם וְלֹא תִקְיָא אֶתְכֶם הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנִי מְבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה לְשִׁבְתָּ בָּהּ". פירש"י: משל לבן מלך שהאכילוהו דבר מאוס שאין עומד במעיו אלא מקיא, כך ארץ ישראל אינה מקיימת עוברי עבירה, עכ"ל. וזוהי הסכנה הכי גדולה, אבל כל הזמן שאנחנו חיים בקדושה בארץ ישראל ונלחמים על קדושת ארץ ישראל, ועובדים את השם ושומרים תורה ומצוות, וזוכים להרגיש יום יום את הזכות הגדולה שלא זכו אבותינו במשך אלפיים שנה לזכות לחיות בארץ ישראל, ואנחנו זוכים לדבר זה – רק ברצונו יתברך.

ארץ ישראל – ארץ של הרצון של ה'

כב. ולכן אין לזה הגדרות של 'איך' ו'למה', אלא זה 'רחמים פשוטים' שאין בהם תערובת דין כללי, שאף אחד לא יכול לשאול שום שאלות, למה זה כך? כי הקב"ה אומר זה הרצון שלי, ככה אני רוצה שיהיה לעם ישראל טוב, ככה אני רוצה לעשות ניסים לעם ישראל. ואפילו השטן לא יכול לקטרג על הרצון של ה', וכל זה הכוח המיוחד של ארץ ישראל. כתוב בפסוק (מלאכי ג, יב): "אַתֶּם אֶרֶץ חֲפָץ אֲמַר ה' צְבָאוֹת – פִּרְש"י: "ארץ שחפצי בה". מובא במדרש (בראשית רבה ה, ח) על הפסוק (בראשית א, י) "וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיַּבֵּשֶׁת אֶרֶץ", לָמָּה נִקְרָא שְׁמָה אֶרֶץ? שֶׁרָצְתָה לַעֲשׂוֹת רִצּוֹן קוֹנֵה. זו הנקודה של ארץ ישראל שנקראת על שם הרצון של הקב"ה.

ולכן התורה מתחילה בבראשית, בענין (תהלים קיא, ו) "כִּפְחַ מַעֲשָׂיו הַגִּיד לְעַמּוֹ לְתֵת לָהֶם נִחְלַת גּוֹיִם", כי ענין זה יותר גבוה מהתשובה

כלומר, אף שהסברנו שהיה ראוי להתחיל את התורה מהחודש הזה לכם, ושזה יותר חשוב לנו אפילו מההתחלה של מעשה בראשית שמלמדת על השבת, ומשום שראש חודש הוא היסוד של הכפרה והתשובה של ישראל. מ"מ למעשה התחילה התורה בבריאת העולם, כדי לברר תחילה וראש את הזכות שלנו על ארץ ישראל.

העם היושב בה – נשוא עוון

יז. ולמה באמת למה ארץ ישראל היא גבוהה מהכל? הדבר הזה הוא סוד גדול, והוא – ש'ארץ ישראל' בעצמה היא בחינת 'תשובה' עוד יותר מיוחדת אפילו מהתשובה של יום טוב וראש חודש. כי בענין התשובה של 'ארץ ישראל' דורשת הגמרא בכתובות (דף קיא.) את הפסוק (ישעיה לג, כד): "הָעַם הַיֹּשֵׁב בָּהּ נִשְׂא עוֹן" – ארץ ישראל יש בה בחינה של נשיאות וכפרת עוונות, וזה נובע מהקדושה של ארץ ישראל.

מקשה שם ה'פני יהושע', הרי רואים שגם בארץ ישראל אנשים הם לא תמיד היו נשואי עוון, הרי 'מִפְּנֵי חֲטָאֵינוּ גָלִינוּ מֵאֶרְצֵנוּ וְנִתְרַחֲקֵנוּ מֵעַל אֲדָמָתֵנוּ? והשיב שם: שהגמ' מדברת על מי שמקבל ומרגיש את קדושת ארץ ישראל, וכשהוא אוכל פירות ארץ ישראל הוא מרגיש שהוא מקיים מצוה בעצם אכילת פרי של ארץ ישראל, וזוכה להרגיש שהוא מקיים מצוה בכל ארבע אמות שהוא פוסע בארץ בארץ ישראל, ולא שהוא נמצא בארץ ישראל כי הוא נולד כאן, או שכאן נח לו לגור.

זהירות מהוצאת דיבת הארץ רעה

יח. וכן מדבר בשבח ארץ ישראל ולא להיפך מי שמוציא דיבת הארץ רעה ח"ו – שעליו אומר רבינו בליקוטי מוהר"ן (תורה כ) שאין לו תקנה אלא 'בחרבא ובקטלא', וזה דבר שצריך להיזהר ממנו כמו מאש, לא לומר שום דיבור רע ח"ו על ארץ ישראל. היום זה הרבה יותר קל כי ארץ ישראל היא גן עדן, אבל בדורות הקודמים, היה מאוד קשה לחיות בארץ ישראל, וזה היה ניסיון יותר גדול.

'ישראל' - להתהפך למהות ארץ ישראל

יט. רבינו מסביר בליקוטי מוהר"ן (תורה קכ"ט) שארץ ישראל יש בה בחינת "ארץ אוכלת יושביה" לטובה – שהארץ אוכלת אותנו, שמי שגר בארץ ישראל בקדושה הוא מתהפך לקדושת ארץ ישראל. כשאתה גר בארץ ישראל והולך בארץ ישראל. אתה יהודי של ארץ ישראל. אמרנו פעם, שרק בשמונים שנה האחרונות אנו נקראים בשם 'ישראלים' באופן הרשמי, ופחות נקראים בשם יהודים או שמות אחרים. וצריך לדעת, שכל דבר הוא מכון מלמעלה, ואם אנחנו נקראים יותר בשם 'ישראלים' מאשר יהודים, זה בגלל הזכות שזכינו לחיות בארץ ישראל. וזה שאנחנו גרים בארץ ישראל, זה כבר נותן לנו את השם הקדוש של 'ישראלים' – שבא מהשם ישראל. רבינו אומר בליקוטי מוהר"ן (א' תניינא), וז"ל: כִּי אֵיִשׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי נִבְרָא שִׁיחָהּ לֹו מִמְשָׁלָה עַל הַמְּלָאֲכִים (עייני תקוני זוהר ע' דף קל"ו) וְזֶה הַתְּכָלִית וְהַסּוּף שֶׁל יִשְׂרָאֵל, ע"כ. יהודי זה מדרגה גבוהה, אבל יש מדרגה יותר גבוהה של 'ישראל' = 'לי ראש'. והכוונה רק 'ישראל' שהוא בקדושה, והבן.

'ישראל' – על שם ארץ ישראל, 'ארץ אוכלת יושביה' שמהפכת את המזון לניזון (כדברי רבינו בתורה קכ"ט ה"ל), ומהפכת אותנו לקדושת ארץ ישראל. רואים בחוש, כל יהודי בארץ ישראל, יש לו מעלה

עמלק, ע"כ. ידועים דברי רבינו בליקוטי מוהר"ן (ע"ד תניינא) שאומר: "כי בתחלה היו כל ההתחלות מִפְּסָח, ועל כן כל המצוות הם זכר ליציאת מצרים. ועכשיו, (ולא סים). בא רבי נתן ואומר: "הבנתי מתוך צירופי כותלי דבריו הקדושים, שעכשיו כל ההתחלות מפורים".

ומהו הסוד בזה שעכשיו כל ההתחלות מפורים? זה מה שאמרנו עכשיו, שהרי כל הענין של פורים זה להכניע את עמלק, והיות שאומר רבינו שכל ארבע מלכויות דסטרטא אחרא, השורש שלהם הוא בעמלק, וביום טוב על ידי עבודת התשובה שלנו אנחנו מעלים את המלכות דקדושה מהקליפות, ומתבטל כח ד' המלכויות, והעיקר העבודה של ביטול ד' המלכויות, הוא להכניע את מלכות עמלק. בזה מובן למה 'כל ההתחלות הם מפורים' – כי בפורים מכניעים את עמלק, שע"ז אפשר לעשות את כל הימים טובים.

קוץ ד' דקדושה, וזנב ד' דעמלק

כזו. רבינו מסביר, שהמלכות דקדושה היא בחינת האות ד', שהיא דלה וענייה, [ע"ע ליקוטי מוהר"ן תורה מט, ב, וז"ל: וזה פְּחִינַת ה"א, כי דְּלִית הִיתָה, וְאַתְחַזְרַת וְנַעֲשִׂית ה"א (עיין תקוני זוהר ת"י כ"א דף מו. ובזוהר חקת ח"ג דף קפ); כי דְּלִית הוֹת' – לְשׁוֹן דְּלִית וְעִנְיָה]. הדל"ת של הקדושה היא המלכות, וכשהיא נופלת ח"ו נעשה ממנה ד' מלכויות דסטרטא אחרא. ונשים לב, אות ד' יש לה קוץ בצד ימין, וכל הקדושה של האות דל"ת תלויה בקוץ הזה. ולמה? כי אם יימחק הקוץ היא נהפכת לאות ר', ו'אחד' נהפך ל'אחר' ח"ו (עי' עירובין יג). שאם ישב זבוב על הקוץ של האות דל"ת, והיא תימחק נמצאת מחריב את העולם. כי במקום הפסוק 'שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד' – יהיה כתוב 'אחר' ח"ו. ואם כן, כל נקודת הקדושה שנמצאת באות דל"ת – היא בקוץ שלה.

ואיפה נמצא עמלק? הוא גם נמצא בקצה של הדלת, רק אצלו זה לא נקרא 'קוץ הד' אלא 'זנב הד', כי כתוב (דברים כה, יח): "אֲשֶׁר קָרַף בְּדֶרֶךְ וַיִּזְנַב בָּךְ כָּל הַנְּחָשִׁים אֲחֵרֶיךָ" – הוא נותן מכת זנב (רש"י), עמלק הוא בחינת זנב של אות דל"ת דסטרטא אחרא, אבל באות ד' דקדושה, הקדושה שלה היא מהקוץ שלה.

אברהם נלחם בד' המלכים בכח קדושת ארץ ישראל שהיתה לו

כת. מי שמתחיל את המלחמה נגד ד' המלכים זה אברהם אבינו, וגם הוא מנצח את ארבעת המלכים. כי אברהם אבינו, יש לו בחינת ארץ ישראל. אומר הזוהר (פי' לך לך ח"א דף עח). שאברהם אבינו גילה את ארץ ישראל, ושקל אברהם בחכמתו עד שגילה את ארץ ישראל. ולכן כתוב בו (תהלים קי, א): "שָׁב לִימִינִי עַד אֲשִׁית אֲבִיךָ הַדָּם לְרַגְלֶיךָ" – זה נאמר על אברהם אבינו שהצליח לנצח את כל אויביו. והכוח של אברהם הוא "שָׁב לִימִינִי", ואומר רבינו בליקוטי מוהר"ן (תורה נה, א) – שזה בחינת ארץ ישראל, כמו שכתוב (בראשית לה, יח): "וַיָּאָבִיבוּ קְרָא לֹא בְּנִימִין", אומר רש"י הקדוש: "בן ימין, על שם ארץ ישראל שנקראת 'ימין'".

מלחמת יהושע בעמלק

כט. כדי להילחם עם עמלק היו לנו כמה הזדמנויות. ההזדמנות הראשונה היתה בזמן משה ויהושע. שנאמר (שמות יז, ג): "וַיִּחַלֶּשׁ יְהוֹשֻׁעַ אֶת עַמְלֶק וְאֶת עַמּוֹ לְפִי תָרֵב" – אומר רש"י: חתך ראשי גיבוריו וכו', ולא הרגם כולם, מכאן אנו למדים, שעשו על פי הדיבור

של 'ראשי חדשים' – בחינת "זמן כפרה לכל תולדותם", וכן יותר מהתשובה של יום טוב, כי הדבר שיותר גבוה מהכל – זה ענין הרצון של הקב"ה שמתגלה כאן בארץ ישראל, והוא אמר (ישעיה לג, כד): "הָעַם הַיֵּשֵׁב בְּהַ נְשֵׂא עֹז" – שזה גבוה מהכל. ולכן התורה פתחה בבראשית בענין של ארץ ישראל.

בעונות נותנים לסטרטא אחרא יניקה ממלכות דקדושה

כג. רבינו אומר: שעיקר התשובה של יום טוב באה כדי להעלות בחינת מלכות דקדושה מבין הקליפות. וההסבר: הרי למה יש לאדם ח"ו צרות יסורים, כי בגלל העוונות האדם מוריד את המלכות דקדושה למקום הסטרטא אחרא, ואז היא יכולה לינוק מהקדושה, וכשהיא יונקת, הוא עושה צרות למי שנתן לה את הכח לינוק מהקדושה. כי ככה הם יש להם טבע של כפויי טובה, כי הם מקבלים ממנו יניקה וחיות ובכל זאת מזיקים לו.

הטענה על אדם הראשון שהיה כפוי טובה

כד. המידה הכי רעה בעולם היא 'כפוי טובה', הקב"ה כעס על אדם הראשון שהיה 'כפוי טובה' כמובא בגמרא (עבודה זרה ה'). על שאמר להקב"ה (בראשית ג, יב) "הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי הוּא נָתַנָּה לִי מִן הָעֵץ וְאָכַלְתִּי, ולמרות שודאי שאדם הראשון צדק כי מי שהחטיאה אותו היתה אשתו חוה, אבל התביעה על אדם הראשון היתה: היית צריך לכסות על אשתך, אסור לך להגיד את האמת שהיא זו שהחטיאה אותך. שהרי קיבלת טובה מחוה אשתך, שהרי כתוב (בראשית ב, יח) "לֹא טוֹב הִיֵּית הָאָדָם לְבַדּוֹ", עד שלא היתה לך חוה לא היה לך טוב, רק ע"י חוה קיבלת 'טוב', ואסור לך להיות כפוי טובה, ולהוציא דיבה על הטובה שקיבלת.

סיפרנו פעם, שרבינו הקדוש אמר מיד אחרי פטירת אשתו: אם לא הייתי מתבייש הייתי מבקש שכבר ישדכו לי מיד אישה, כי התורה הקדושה אומרת "לֹא טוֹב הִיֵּית הָאָדָם לְבַדּוֹ", אינני רוצה להיות רגע אחד בבחינת "לא טוב".

ע"י שמעלים את המלכות דקדושה מביניהם ניצלים מכל הצרות

כה. הסטרטא אחרא כל המהות שלה זה להיות כפוי טובה, כי היא מקבלת ממך שפע בחטאיד, והיא לא שומרת לך זכות על זה, אלא להיפך היא מזיקה לחוטא יותר מכל. והתקנה היא לעלות חזרה את המלכות דקדושה מהמקום שנפלה אליו שזה מקום הקליפות. ואיך מעלים חזרה את המלכות קדושה משם? ע"י כח התשובה של יום טוב. וזה כל הענין של יום טוב. וכמו שאמר רבינו (תורה קל"ה), וז"ל: וְהַמְּלָכוֹת דְּקַדְשָׁה שְׁהִיא בְּחִינּוֹת דְּלִית, נְפָלָה וְנַעֲשָׂה מִמֶּנָּה אַרְבַּע מְלָכוֹת דְּקַלְפָּה. וּבְיוֹם טוֹב צְרִיף לְהַעֲלוֹת הַמְּלָכוֹת דְּקַדְשָׁה מִהַד' מְלָכוֹת דְּסְטְרָא אַחְרָא. וְזוֹהוּ שְׁפָתוֹב (שמואל ב' יא, א) "וַיְהִי לַעֲת תְּשׁוּבַת הַשָּׁנָה לַעֲת צֵאת הַמְּלָכִים", פְּרוּשׁ יוֹם טוֹב' נִקְרָא תְּשׁוּבַת הַשָּׁנָה, כִּי כָּל הַיָּמִים טוֹבִים הֵם יָמֵי דִין וְכוּ', וְצְרִיף לְשׁוֹב בְּתְשׁוּבָה. וְעַל יְדֵי זֶה יוֹצֵא הַמְּלָכוֹת מִבֵּין הַקְּלָפוֹת, וְנִתְבַטַּל מִמְשַׁלְתָּם, עכ"ל. נמצא, שזו העבודה ביום טוב, היא לעלות את המלכות דקדושה מביניהם, ואז אין להם יניקה ממנה, ומתבטלת ממשתלתם, וניצלים מכל הצרות והקטרוגים של הסטרטא אחרא.

עכשיו כל ההתחלות מפורים

כו. רבינו ממשיך ואומר: וְעַקֵּר לְבַטַּל כָּח מְלָכוֹת עַמְלֶק, כִּי הִיא כּוֹלֶלֶת הָאֲרָבֶע מְלָכוֹת, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (במדבר כה, כ) "רֵאשִׁית גּוֹיִם

יבואו למלחמה נגד אברהם, הרי אין להם שום עסק איתו. מה עשו? כבשו את חמשת המלכים של סדום, ועמורה, אדמה, וצבויים, וצוער, כי הם לא שלמו מיסים לכדלעומר, אחרי 12 שנה שעבדו אותו הם מרדו בו 13 שנה, ובשנה 14 באו המלכים להילחם עם סדום ועריה, וכך הם שבו את לוט, וידעו שאברהם הוא אדם עם לב חם, לא יפקיר את לוט אחיינו, והוא ירדוף אחריהם וכך תכננו להרוג את אברהם. ולמרות שלא היה להם שום דבר נגד אברהם, הם חיפשו איך לגרום לאברהם לבא להילחם בהם ולכן שבו את לוט.

ד' המלכים נלחמו נגד מלכות דקדושה

לד. והנה מה היה טמון בלוט באותה שעה? אומר המדרש (בראשית רבה מא, ד) רבי יוסי ברבי יצחק אמר שתי מציאות: רות המואביה, ונעמה העמונית. אמר רבי יצחק (תהלים פט, כא): "מציאתי דוד עבדי" – היכן מציאתו? בסדום, ע"כ. דוד המלך היה טמון עדיין באותה שעה תוך לוט, ועדיין לא יצא. נמצא שמה שתכננו ד' המלכים, ע"י שיתחזקו בכח "שדה העמלקי" – הוא לכבוש את המלכות דקדושה, שנמצאת אצל לוט. וזה שביאר רבינו, שהעבודה של אברהם אבינו? היתה להוציא את המלכות דקדושה מתוך ארבעת המלכים, בזה שהוא מנצחם ומציל את לוט, שמבנותיו יוצאים עמו ומואב, ורות המואביה, וממנה יוצא דוד המלך, שהוא גילוי סופי ושלם של מלכות דקדושה. וזה חידוש פלא פלאים.

שמואל שיספ את אגג וחתכו לארבע

לה. וכדי להשלים את היופי הנפלא הזה, נביא את המשך דברי רבינו (תורה קל"ה) וז"ל: ועל בן פשהרג שמואל את אגג מלך עמלק, נאמר (שמואל א' טו, לג) ויִשְׁשֹׁף שְׂמוּאֵל אֶת אֲגָג, וּפָרַשׁ רִשְׁיִי חֲתָכּוֹ לְאַרְבַּע. שְׁחַתְּךָ הָאַרְבַּע מַלְכוּיֹת דְסִטְרָא אַחְרָא, לְבַל יְהִי לְהֵם כְּחַ וּמְשָׁלָה מִהַמְּלָכוֹת דְקַדְשָׁה, שְׁהִיא בְחִינֹת דְלִ"ת, כִּי הָעֵלָה הַמְּלָכוֹת דְקַדְשָׁה מְהֵם, ע"כ. שמואל הנביא עשה לאגג שיסוף מיוחד, כי לרוב משפטים במכה אחת וחותרים לשתים, אבל לחתוך לארבע זה לא פשוט, קודם לחתוך לרוחב, ולהרים את החרב לפני שתתפרק הגופה – ולחתוך אותו לאורך, ושייצא במדויק ארבע חלקים זה רק שמואל הנביא יכל.

וזה מפליא, למה צריך שמואל לחתוך את אגג לארבע, ולנבל את גופתו, מה הנקודה בזה? אומר רבינו הקדוש, כל הענין של שמואל היה לחתוך מאגג את ארבע המלכויות, ולכן הוא חתך אותו לארבע, כי מאגג יונקים כל ארבע המלכויות דסטרא אחרא, ולכן שמואל משסף כך את אגג.

ויספף – שבועות סוכות פסח

לו. רבינו אומר עוד חידוש, וז"ל: וְהָיוּ וַיִּשְׁשֹׁף, וי"ו יו"ד הוא פעולה, וְשָׁרַשׁ הַתְּבָה הוּא שִׁסְף, וְהוּא רֵאשִׁי תְבוֹת שְׁבִיעוֹת סִיבוֹת פְּסַח, שֶׁהֵם הַיָּמִים טוֹבִים, שָׂאוּ יוֹצֵא הַמְּלָכוֹת דְקַדְשָׁה, ע"כ. כי הענין של שמואל להוציא ממנו את המלכות דקדושה, שהם ג' רגלים עם ראש השנה – שהוא בחינת ראש חודש, והעלה את ארבע המלכויות דקדושה, מתוך ד' המלכויות ששורשם הוא עמלק.

ע"י קבלת פני רבו – מקבל בחינת יו"ט, ומעלה מלכות דקדושה

לז. והשאלה, מה עושים במשך השנה שאין יום טוב באופק, איך עושים את העבודה של להעלות את מלכות הקדושה? מסביר רבינו:

של שכינה, ע"כ. אצל יהושע לא היה חוכמות הוא רצה לגמור אותם לגמרי. אבל משה רבנו, על פי הדיבור עוצר אותו ותופס לו את הידיים.

מלחמת שאול בעמלק

ל. אחר כך כשהגיעו לארץ ישראל, בזמן שאול היתה הזדמנות הטובה ביותר לכלות את עמלק, כי אז היה לנו גם בחינה של ארץ ישראל, יהושע לא יכל לכלות את עמלק, כי היה עדיין בחוץ לארץ – במדבר, אבל שאול המלך יכל לכלות את עמלק לגמרי, הוא היה משבט בנימין ומבניה רחל, שהם יכולים לכלות את עמלק, כמובא במדרש: אמר ר' פנחס בשם ר"ש בר נחמן 'מסורת היא שאין עשו נופל אלא ביד בניה של רחל', ע"כ. אבל שאול פספס את ההזדמנות הטובה שהיתה לו, ולא הרג את אגג, בגלל דואג.

ועל זה הוא הפסיד את המלוכה, כי כל התפקיד של שאול שהתמנה למלך ראשון על ישראל היתה לכלות את כל זרעו וזכרו של עמלק, כדי להקים את המלכות דקדושה. שאול המלך, היה צריך להיות ההכנה למלכות דוד המלך, ואם שאול היה מכלה את עמלק לגמרי, הוא היה מעלה את המלכות דקדושה לגמרי ומתקן אותה, אבל הוא לא זכה לעשות את זה.

מלחמת מרדכי ואסתר בעמלק

לא. הפעם השלישית היתה בזמן מרדכי ואסתר, שאמנם הם עשו עבודה מאוד טובה, כי כל אלו שהרגו במלחמה בשאר הארצות ובשושן, היו עמלקים כמובא במדרשים. אבל לא הצליחו לגמור אותם לגמרי. ומה היה החיסרון, הרי מרדכי ואסתר ג"כ הם משבט בנימין? אלא הבעיה היתה שהם היו שוב בחוץ לארץ. והפעם הרביעית האחרונה, תהיה בעזרת השם בקרוב ע"י משיח בן יוסף, שאז יש לנו שוב גם את זכות ארץ ישראל, וגם את משיח בן יוסף מבניה של רחל, וכך אפשר לכלות את עמלק.

מה עושה 'שדה העמלקי' במלחמת ד' המלכים

לב. אברהם אבינו נלחם כנגד ארבעת המלכים. כתוב במדרש (בראשית רבה מב, ד) שארבעת המלכים שהם: אמרפל (מרדך), אריוך, כדלרלעומר, תדעל – הם כנגד ארבע מלכויות דסטרא אחרא שהם מלכויות: בבל, פרס, יוון, ואדום. וכשבאו ד' המלכים להילחם כנגד החמישה נאמר פסוק מעניין (בראשית יד, ז): "וַיִּשְׁבוּ וַיָּבֹאוּ אֶל עֵין מִשְׁפֵּט הוּא קְדֵשׁ וַיָּבֹאוּ אֶת כָּל שֵׁדֵי הָעֵמְלָקִי וְגו'", זו הפעם הראשונה שזכר עמלק בתורה. ואומר רש"י: "עדיין לא נולד עמלק ונקרא על שם העתיד", ע"כ.

אבל כשלומדים את הסתרי תורה שרבינו מגלה מבינים שזה כן נכתב בדוקא, כי הרי כל כח ד' המלכים היה בגלל שהיו ב"שדה העמלקי". וזה מה שאומר רבנו: "וְעַקְרָא לְבַטֵּל כְּחַ מְלָכוֹת עֵמְלָק, כִּי הִיא כּוֹלֵלַת הָאַרְבַּע מְלָכוֹת כְּמוֹ שְׁכַתוֹב "רֵאשִׁית גּוֹיִם עֵמְלָק". כל הכח של ד' המלכים בא מעמלק, ולכן ארבעת המלכים הכו בשדה העמלקי.

עיקר מלחמת המלכים היתה כנגד אברהם

לג. מה היה הענין של ד' המלכים? אומר המדרש (בראשית רבה מד, ז), וז"ל: אמר ר' אחא לא באו ליזדווג אלא בתוך גלגל עינו של עולם, ע"כ. כלומר שמטרתם בעיקר היתה להילחם באברהם. רק איך

חציו רע. ועולם העשייה – רובו רע. ואומר האר"י שהמלכויות של ד' העולמות מקבילים לארבעת הבנים. מלכות של עולם האצילות שכולו טוב – כנגד הבן החכם. מלכות של עולם הבריאה (שרובו טוב) – כנגד הבן התם (שהוא המעולה מבין השאר), כמו שכתוב (בראשית כה, כז): "וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם". מלכות של עולם היצירה – כנגד הבן שאינו יודע לשאול, ואומר רבינו (תורה ל, ו) שהבן שאינו יודע לשאול הוא הבעל תשובה – ונרמז בישמעאל, ע"ש. עולם היצירה זה בחינת בעל תשובה שהוא בינוני מצד אחד לא צדיק, ומצד שני הוא לא רשע. מלכות של עולם העשייה – כנגד הבן הרשע שרובו רע. וגם הרשע עדיין יש בו מיעוט טוב, והוא כנגד עשו.

מעלת יצחק אבינו

מג. לאברהם אבינו היה ארבע בנים – יצחק, ישמעאל, יעקב, ועשו. יצחק הוא בחינת הבן החכם, כמו שכתוב (משלי י, א): "בֵּן חָכֵם יִשְׁמַח אָב" – ויצחק נקרא על שם הצחוק. כתוב בספרים, שאף על פי שיצחק הוא מידת הגבורה, אבל הצחוק והשמחה של יצחק הם גוברים. זאת אומרת, שבסופו של דבר הבעל חסד הכי גדול זה יצחק. מובא בגמרא בשבת (דף פט:): אמר ר' שמואל בר נחמני א"ר יונתן: מאי דכתיב (ישעיה סג, טז): "כִּי אֶתָּה אָבִינוּ כִּי אֲבָרְהָם לֹא יִדְעֵנוּ וַיִּשְׁרָאֵל לֹא יִפְרְנוּ אֶתָּה ה' אָבִינוּ גִּלְגָּלוּנוּ מְעוֹלָם שְׂמֵךְ", לעתיד לבא יאמר הקב"ה לאברהם: "בניך חטאו לי!" אמר לפניו: רשב"ע, ימחו על קדושת שמך! שיתקדש שמך כשתעשה דין בעוברים על דבריך. אמר הקב"ה: אומר לו ליעקב שבניו חטאו לי, שהיה לו צער גדול בנים, אולי יבקש עליהם רחמים. אמר הקב"ה ליעקב: בניך חטאו! אמר לפניו: רשב"ע! ימחו על קדושת שמך! אמר הקב"ה: גם בוקנים אין טעם וגם בצעירים אין עצה. אמר לו הקב"ה ליעקב: בניך חטאו לי! אמר לפניו: רשב"ע, וכי בני הם ולא בניך?! הרי בשעה שהקדימו לפניך נעשה לנשמע, קראת להם "בני בכורי" ואילו עכשיו אתה אומר שהם בני, ולא בניך? ועוד, כמה חטאו? נעשה חשבון כמה אדם, חי 70 שנה, עד גיל 20 הוא לא בר עונשים, נשארו 50 שנה, ונוריד מהם חצי של הלילות, נשארו 25 שנה. ניקח את ה-25 שנה האלו, אם אתה סובל אותן כולם – מוטב, ואם לא אז חצי עלי וחצי עליך, אני 12.5, ואתה 12.5, ואם תאמר שכולם עליי, תזכור רשב"ע שפשטתי את צווארי לפניך בעקידה. א"ל הקב"ה ליעקב: בזכות שלך אני מוחל להם על הכל. "פתחו ישראל ואמרו על יצחק: כי אתה – אבינו אמר להם יצחק: עד שאתם מקלסין לי, קלסו להקב"ה! ומראה להם יצחק ואומר להם שיראו כנגד הקב"ה בעינייהו. מיד נשאו עיניהם למרום ואומרים: "אתה ה' אבינו גִּלְגָּלוּנוּ מְעוֹלָם שְׂמֵךְ".

ויוצא שיצחק עם הצחוק שלו, הוא בעל חסד הכי גדול (בראשית כה, ט) "וַאֲלֵה תוֹלְדֹת יִצְחָק בֶּן אֲבָרְהָם אֲבָרְהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק" – אומר הזוהר שיש התכללות של אברהם ביצחק, ושל יצחק באברהם, וכשיצחק נכלל באברהם, זה החסד הכי גדול, גבורה שבחסד, ולכן הבן החכם הוא כנגד יצחק, כמו שכתוב "בֵּן חָכֵם יִשְׁמַח אָב" – וזו השמחה של יצחק. עשו זה כנגד הבן הרשע, מלכות דעשייה. ויעקב הוא כנגד הבן התם שזה מלכות דבריהא. והבן שאינו יודע לשאול – זה כנגד ישמעאל. הגמרא ב"ב (דף טז): אומרת ישמעאל עשה תשובה בסוף ימיו. ויהי רצון שיאיר לנו אור תורתו של רבינו הקדוש, אמן.

שבת שלום ומבורך – עריכה: ליאור גבע

שזה ע"י הקבלת פני רבו, כי כל פעם שאתה מקבל פני רבך, ע"י זה אדם זוכה לבחינה של יום טוב.

בספר של החכם מצוירת ונרשמת דמות החכם

לח. ואיך מקבלים פני רבו – ואנחנו מדברים למעשה על רבינו הקדוש הנחל נובע מקור חכמה? יש שתי כמה שיטות, השיטה הפשוטה אומר רבינו (תורה קצ"ב), וז"ל: בְּהַסְפֵּר שֶׁל הַחֵכֶם נִרְשָׁם וְנִצְטִיר שֶׁם דְּמוּת הַחֵכֶם, כִּי אֵלּוּ הַדְּבוּרִים וְהָאוֹתוֹת הַנִּרְשָׁמִין וְנִצְטִירִין בְּהַסְפֵּר, הֵם שֶׁכָּל הַחֵכֶם וְנִשְׁמָתוֹ וּבְחִינּוֹת פָּנָיו, נִמְצָא שֶׁשְׂכָלוֹ וְנִשְׁמָתוֹ וּפְנֵיו שֶׁהוּא דְּמוּתוֹ מִמֶּשׁ, הוּא בְּאֵלּוֹ הָאוֹתוֹת וְהַתְּבוּת, עַל כֵּן נִמְצָא בְּכָל סֵפֶר וְסֵפֶר דְּמוּת דְּיוֹקְנוֹ שֶׁל הַחֵכֶם שֶׁחֲדָשׁ אֵלּוֹ הַדְּבוּרִים, כִּי כְּפִי דְּמוּתוֹ דְּהֵינּוּ שְׂכָלוֹ וְנִשְׁמָתוֹ וּפְנֵיו שֶׁל הַחֵכֶם, כֵּן נִצְטִירִין הָאוֹתוֹת בְּסֵפֶר, כִּי אִם הִזָּה לְהַחֵכֶם דְּמוּת אַחֵר, הֵינּוּ שְׂכָל וּפְנִים וְנִשְׁמָה אַחֵרָת, הִזָּה מִחֲדָשׁ וּמִצִּיר אוֹתוֹת אַחֵרִים בְּהַסְפֵּר, כְּפִי הַשְּׂכָל שֶׁהָיָה לוֹ שֶׁהוּא דְּמוּתוֹ, נִמְצָא שֶׁיֵּשׁ בְּכָל סֵפֶר דְּמוּת דְּיוֹקְנוֹ שֶׁל הַחֵכֶם, עַכ"ל.

ע"י שהולכים לציון הקדוש מקבלים את פניו

לט. ויש עוד דרך, הרי כתוב שצדיקים במיתתם קרויים חיים. ומי שנוסע לציון הקדוש באומן ראש השנה, או בכל השנה – זה ג"כ בחינת הקבלת פני רבו, וזה נקרא שהוא מקבל פני יום טוב, ובעבודה הזו הוא מעלה את המלכות דקדושה מהסטרא אחרא, כי זה הכח של הצדיק.

"והוכן בחסד פסא"

מ. ואיך הצדיק מעלה המלכות דקדושה? רבינו מביא (תורה ל' אות ו') את הפסוק (הושע י, יב): "זִרְעוּ לָכֶם לְצִדְקָה קְצֹרוּ לְפִי חֶסֶד" – לצדיק יש בחינת תורת חסד על לשונה, הצדיק כל הזמן עושה חסד, ובעיקר ע"י תורתו, והחסד הזה קוצר את המלכות מהסטרא אחרא. ומה הצדיק עושה? כתוב (ישעיה טז, ה): "וְהוֹכֵן בְּחֶסֶד פְּסָא" – ע"י החסד נעשה כפסא. לכיסא יש ארבע רגליים, והם מרמזים על ד' המועדים, ג' הרגלים וראש השנה – שהם ד' הרגלים שהצדיק מעלה בהם את המלכות דקדושה, ונעשה "וְהוֹכֵן בְּחֶסֶד פְּסָא".

כנגד ארבע בנים דיברה תורה

מא. ממשוך רבינו: וְאֲבָרְהָם אָבִינוּ טָרַח גַּם כֵּן עַל זֶה, וְרָדַף אֲרַבְעַת הַמְּלָכִים – לְהַעֲלוֹת מֵהֶם הַמְּלָכוֹת, וְיִצָּא מִמֶּנּוּ יִצְחָק, וְיִשְׁמַעְאֵל, יַעֲקֹב, וְעֵשָׂו – כִּנְגַד אֲרַבְעָה בָּנִים אֶחָד חָכֵם, אֶחָד תָּם וְאֶחָד שְׂאִינוּ יוֹדְעֵי לְשֵׂאוֹל. האר"י ז"ל אומר (פרי עץ חיים שער הפסח פרק ו) שהבחינה של ארבעה בנים שעליהם דיברה התורה וכו', יש שם בחינה של מלכות קדושה. שהרי הבן הרשע שכתוב בהגדה, לא מדובר שם ברשע שמלסטם את הבריות, אלא זה רשע' שנמצא בבית על שולחן הסדר.

ארבע מלכויות דארבע עולמות כנגד ד' בנים

מב. ומסביר האר"י, שיש ארבע עולמות: אצילות, בריאה, יצירה, עשייה. לכל ארבע עולמות אלו, בכל עולם יש ספירת מלכות. יש מלכות דאצילות, מלכת, דבריהא, מלכות דיצירה, מלכות דעשייה. ובמקום אחר אומר האר"י, שעולם האצילות הוא בחינת (תהלים ה, ה): "לֹא יִגְרָךְ רָע" – כי עולם האצילות אין בו רע, כולו טוב. עולם הבריאה – רובו טוב ומיעוטו רע. עולם היצירה – חציו טוב